

ביאורים

בפסקה זו מברר הרב מדוע בעת תחיית עם ישראל מתעורר עיסוק גדול בחיי החומר, עיסוק שמגלה לעיתים צדדים אפלים ועכורים. לנשמת ישראל יש פנים רבות. היא עמוקה ורחבה ומתגלה ברבדים שונים. הגלות גילתה את הפנים הנצחיות של ישראל - אלה פני הקודש, ההתרוממות מעל לחיי העולם הזה, ההישרדות העל טבעית בין שבעים זאבים כנגד כל הסיכויים. בפנים אלה כמעט ולא מתגלה ומופיעה המדרגה הטבעית - הארצית, של ישראל. אלו הרבדים הנמוכים יותר של נשמת ישראל. אך עם ההתעוררות הזו, מתעוררים החלקים החיצוניים של כוח החיים הטבעי - החיוני הזה. אלה הקליפות שמתלוות לפרי הטוב של החול, וזהו חלק בלתי נפרד מההליכי התחייה הלאומית. מהו תפקידם של אנשי הקודש - 'השרידים שאומץ ה' בליבם' בשעה זו? הרב מסביר שתפקידם הוא להאיר את הנשמה בצורה כזו שתביא להבנת ההשלמה בין מדרגת החול למדרגת הקודש. עליהם לברר ראשית כל שמושג הקודש הינו רחב ומקיף תחומים רבים ושהחול בלא הקודש יגרום לכך שבטווח הרחוק חיי האומה יאבדו את משמעותם, ערכם וייעודם ובכך ילכו ויתדרדרו. מצב זה - בו הקודש והחול מבקשים שלטון בלעדי בלא שיתוף פעולה, מכונה בלשון הרב על פי מקורות חז"ל 'רק אני אמלוך'. רק כאשר יתקיים שיתוף פעולה בין קודש לחול ייבנה בניין יציב המכיל קומות בסיסיות טבעיות, ועל גביהן קומות עליונות של קודש.

הרחבות

• החומריות השיבה לארץ ישראל ו'דרך הישר'

"יָק אֲנִי אֲמַלְךָ". יש קשר גדול בין היחס הנכון לחומריות לבין הגאולה. במאמר הדור הרב קוק מרחיב על כך שקיימות שתי דרכים כלליות בעבודת ה': ה'כובש' וה'ישר'. בדרך ה'כובש' האדם כובש את היצרים החומריים המסוכנים, ובדרך ה'ישר' האדם אינו פוחד מדחפים אלו, אלא הוא מכוונם לטובה. האדם ה'ישר' לא יכבוש שום כוח מכוחות נפשו (אפילו הדחפים החומריים) שיהיו אסורים וכלואים, שלא יעשו מאומה, כי אם ייקחם וישעבדם אל הטוב ואל הישר" [אדר היקר עמ' קיב (הציטוט עם דילוגים קלים)]. בהמשך דבריו הרב כותב שדרך ה'ישר' עדיפה, אולם היא אינה אפשרית בחו"ל. שם "רעל אוויר ארץ העמים... מזהם את הלב והמוח הישראלי, מחלישו ומטמטמו, על כל רק דרך הכבישה הכללית היא הדרך היותר אפשרית..." [שם קיד]. אם כן, אנו מבינים כי עיסוקו של הרב קוק בכתביו בנושא החומריות קשור מאוד לעיסוקו הרב בגאולה ובשיבה לארץ ישראל. מכיוון ששבנו מהגלות ואנו צריכים להתעלות ל'דרך הישר', עלינו לשנות את היחס אל החומר (ראה עוד 'שפת אמת' [כי תבוא תרל"ד], שם מפורש כי רק בארץ ישראל אפשר לקרב את הגשמיות אל הקדושה).

שאלות לדיון

"על ידי ההתגברות של הכחות השפלים לבדם יאבדו הם בעצמם את ערכם" - תן דוגמא מהמצאות כיום.

מדוע קשה לנו כל כך לבטא את האידיאל של איחוד כוחות הקודש והחול?

הנשמה הטבעית של האמה, שנתעלפה בימי הגלות, צריכה היא לשוב לאיתנה.

זה הוא תכן החיים של עקבתא דמשיחא, המרבה בכל כך צרות גשמיות ורוחניות.

יְדוּקָא בעת אשר החלקים התחתונים של הנשמה, בחינות הנפש שְׁלָה, חוזרים לתחיה, מתעוררים כחות שפלים וחרבים רבים להתראות ולהתגלות בעולם. ובעת ההיא עצמה צריכים השרידים, שאמץ ד' בלבם, להאיר את האורה העליונה של הנשמה, באופן שהיסודות התחתונים ישמשו להיות מוסיפים חיל וכח רב אל היסודות העליונים, והיה הבנין שלם.

לְבָאָר צריכים, שעל ידי ההתגברות של הכחות השפלים לבדם יאבדו הם בעצמם את ערכם, והאמה לא תמצא לא את עצמה ולא את מטרת חייה. אבל רק אז ישובו הכחות כלם להיות מוארים באור המלא של חייהם - פאשר יתקשרו יפה כלם זה בזה, ולא יאמר כל אחד לבדו: "רק אני אמלוך".

פְּגִימוֹת הנשמות תתמלאנה בכל אחד מחברו, עד שיתיצב מפלן יחד בנין איתן, חטיבה רבת הקדש ורבת העז, מלאה חיים ומופיעה בנצח והוד.

וְאִם לשוננו קצרה היא להביע את כל החסן החבוי בטמרייתה של בקשה שלמה ועליונה זו, נבטא גם בגמגום מעט מעט מחפצנו הגדול, והיו דברינו כאש מצרף וכפטיש יפוצץ סלע, כי דבר ד' הוא, וממקור אור הקדש המחיה כל הם הולכים ומפפים, "אשרי אדם שזמיע לך" (משלי ח, לד).

(מאמרי הראיה ב, נאדר בקודש, א)

שְׁנֵתֵעֲלֶפָה - התעלפה. בזמן הגלות האומה הישראלית לא חיה כאומה. **לְאִיתְנָה** - לבריא אותה, לחזקה. **עֲקֵבְתָא דְּמִשְׁיחָא** - הזמן הסמוך לימות המשיח. **הַנְּפֵשׁ** - ביטוי לחלקים התחתונים המעשיים יותר של הנשמה (נפש-רוח-נשמה). **צְרִיכִים הַשְּׂרִידִים וְכוּ'** - תלמידי חכמים המעטים שיש להם את הכח הרוחני, לגלות ולהופיע את החלקים העליונים, את נשמת האומה באופן שיהא חיבור בריא בין חלקי הנפש לחלקי הנשמה ואז תופיע האומה בשלמות כוחותיה. **הַכּוּחוֹת הַשְּׂפִלִים לְבָדָם** - אם יתגברו הכוחות המעשיים לבדם בלא קישור לכוחות הרוחניים, ערך המעשים יהא נמוך והאומה המופיעה לא תמצא את תוכנה. **פְּגִימוֹת הַנְּשָׁמוֹת** - החסרונות שבכל חלק יתמלאו מתוך חיבורו לחלקים האחרים של האומה. **חֲטִיבָה** - יחידה אחת. **חֲסָן** - חוזק, עוצמה. **מְצַרְף** - מטהר, מזקק. **כִּי דָבָר ד'** הוא וכו' - זה הוא רצון ה' באחדות זו, גם הקודש וגם החול ממקור הקודש, מאור ה', הם מופיעים.